

een bijzondere ontmoeting

Sterre Hunvie ontmoet
Trudy Dehue & Laura Batstra

‘ik heb mijn vraagtekens bij de manier waarop een diagnose gesteld wordt’

Trudy Dehaer is hoogleraar aan de Rijksuniversiteit Groningen en publiceerde in 2014 het boek: *Smoev Mensen*. Meer informatie: www.trudydehaer.nl

Laura Batstra is Universitair Hoofd Docent aan de Rijksuniversiteit Groningen. In 2012 verscheen haar boek: *Hoe voorkom je ADHD? Door de diagnose niet te stellen*.

Sanne Hamer is ervaringsdeskundige op het gebied van ADD en schreef over haar ervaringen als moeder en echtgenote van ADD'ers twee boeken (*Leven met ADD en Chaos in je hoofd*). Vier Suzan ging zij in gesprek met Trudy Dehaer en Laura Batstra.

zelf dat beweert, wordt iedere discussie onmogelijk over de vraag of dit in een bepaald geval zo is. Als we ADHD als oorzaak zien van de gedragsproblemen die het samenlevt, dan lopen we het gevaar dat we echte oorzakelijke factoren - zoals weinig beweging, druk op het onderwijs, een veelkinderde en weinig tolerante samenleving - over het hoofd gaan zien.

Laura: "Ik twijfel het aan de zware last die ouders voelen als zij een druk of dromerig kind hebben, wel heb ik mijn vraagtekens bij de manier waarop een diagnose gesteld wordt.

Het is ook niet zo dat lichte problemen van kinderen niet serieus genomen moeten worden. Integendeel.

Mischien is de toename van het aantal kinderen dat vastloopt en probleemgedrag vertoont een signaal dat wij volwassenen het anders moeten doen."

Uit ervaring weten Laura en Trudy dat er vaak fel gereageerd wordt op hun mening over ADHD en ADD. Volgens hen ligt dit aan het onderliggende gevoel dat er nog te vaak is bij ouders en verzorgers, dat zij - op welke wijze dan ook - schuld hebben aan het gedrag van hun kind. Dit schuldgevoel komt veelal voort uit het idee dat iedereen verantwoordelijk is voor zijn eigen succes.

Daarmee worden we ons eigen project met ons lichaam en brein als ons belangrijkste privilege.

Trudy: "Tegenwoordig heeft iedereen zo weinig tijd voor elkaar, iedereen werkt aan zijn eigen gezondheid, eigen carrière en eigen ontwikkeling. Dit zie je duidelijk terug in de soorten sport die beoefend worden, het vele mediteren en zelfs de selfies die gepost worden op Social Media. Er wordt nog maar weinig echt samen gedaan. Ik zou graag een samenleving willen zien, waar we weer samen werken. Samen problemen aanpakken en ons minder richten op resultaten. Laten we positiever naar elkaar toe zijn. Het zit er in de kleine dingen die we doen. Een normale kastafprouwer kan je humeur

dudendig beïnvloeden dat je de rest van de dag uit je hum bent. Met meer tijd en aandacht voor elkaar, creëer je een omgeving die weer openstaat voor verschillende soorten karakter."

Er gaat tegenwoordig veel aandacht uit naar het ouderlijk gedrag als risico op een stoornis en bovendien naar een stoornis als een risico op criminaliteit. Als het om de relatie tussen een stoornis en criminaliteit gaat, vergeten we van angst al helemaal dat de DSM een boek vol definities is, die niet naar personen verwijzen. Het idee van de stoornissen, gekoppeld aan delinquentie, stigmatiseert, maar dat is niet het enige nadeel ervan.

Het maakt ook de vraag overbodig met welke reden of aanleiding een kind of volwassene iets misdoet, of wat de omstandigheden waren die mede tot een foute handeling leidden.

Ook op scholen wordt vaak gekeken naar het negatieve gedrag dat leerlingen vertonen en wordt gewerkt naar kinderen die binnen de standaard passen. Veelal wordt er gewerkt vanuit te behalen resultaten die opgesteld zijn door directie of zelfs het ministerie. Er wordt vergeten te kijken naar het kind zelf.

Laura: "Leerkrachten moeten beter voorbereid worden op verschillende type kinderen en met kleinere klassen komt de aandacht

‘problemen ontstaan altijd in interactie met de omgeving’

Het is een zonnige vrijdag in Februari als ik op 220 kilometer naar Groningen afleg. Ik ben onderweg naar de Rijksuniversiteit in Groningen, waar ik een ontmoeting heb met Trudy Dehaer en Laura Betsans.

Trudy Dehaer heeft in 2014 haar boek 'Stere Mensen' uitgebracht. Vaak wordt verondersteld dat haar boek over ADHD gaat. Of beter gezegd tegen ADHD is, maar ik vind ben ik er achter gekomen dat ze ADHD gebruikt als voorbeeld om duidelijk te maken dat momenteel veel meningen tekortkomingen worden overgenomen, zonder de achterliggende gegevens te controleren en afwajend gedrag wordt veelal gezien als ingewerd. Zij pleit juist voor het behoud van ruimte in kinderen van mensen. Trudy zit ik twee DSM eigenlijk meer als een heelendige stopzetteboek of een handleiding voor goed burgerschap.

Trudy: "Persoonlijk maak ik mij zorgen over de ontwikkeling van de wetenschap, waarin er steeds niet wordt toegestaan. Wat zou het licht voor zijn als iedereen mag zijn wie hij of zij is, zonder dat er direct een passende plek in de DSM voor staat. Het lijkt mij dat alles dat een kind tegenwoordig doet, een gezondheidsdoel moet dienen. Schommelen wordt zelfs al omschreven als helpt de hersenen om indrukken te verwerken, maar wat is er mis met gezond schommelen omdat het leuk is?"

Laura Betsans heeft haar boek 'Wat is het probleem met ADHD?' uitgebracht. Het gaat om ADHD en hoe het kan ontstaan. Haar boek is een voorbeeld van een diagnose die niet alleen wordt gebruikt om te behandelen, maar ook wordt verkend worden. Ingevoerd over ADHD. Ze zijn ADHD en ADD geen in de hersenen aantoonbare stoornissen.

Laura: "We zijn de afgelopen jaren steeds meer gaan denken in termen van stoornissen: afwijkingen die in het kind of in de volwassenen zouden zitten. Problemen ontstaan echter altijd in interactie met de omgeving, en daarbij bedoel ik de brede omgeving, van ouders, school en buurt tot de maatschappij. ADHD kan in mijn ogen het best omschreven worden als een gedrags- of temperamentsvariant waar veel mensen in de omgeving van het betreffende kind moeite mee hebben. Kinderen kunnen zelf ook moeite met hun gedrag hebben, omdat ze zich niet expres zo gedragen als ze doen, maar wel veel gecorrigeerd en gestreft worden. Ik pleit ervoor om meer aan de omgeving en minder aan kinderen te klauteren." Over Trudy en Laura wordt vaak gezegd dat ze tegenstanders zijn van ADHD, maar tijdens het gesprek wordt mij al snel duidelijk dat het niet zo zwart/wit is. Eigenlijk willen wij allemaal hetzelfde: het beste voor onze kinderen en een maatschappij waarin iedereen geaccepteerd en gewaardeerd wordt, zoals hij of zij is. Er is wel een verschil

in de wijze in omgang met ADHD en hoe we het oplossen van de bijkomende problemen. Trudy vertaalt de enorme boeiende van mensen met een psychiatrische diagnose uit de heilende neiging om heel veel kwaliteits eigenschappen als een stoornis te zien. Veel van het 'probleem' gedrag wordt door de omgeving als een probleem zien, het kind zelf ervaart minder hinder van zijn drukke gedrag en ook het dronerge gedrag wordt voornamelijk als storend ervaren door de omgeving. Je zou je dus kunnen afvragen: waar probleem het gedrag dat we ADHD eigenlijk is. Van het kind? Of van de mensen in zijn omgeving die er niet goed tegen kunnen?

Trudy en Laura stellen dat ADHD niet een of andere afwijking ergens in de hersenen is die verklaart waarom sommige kinderen slecht functioneren en hyperactief, impulsief en onoplettend gedrag vertonen. ADHD is het idee dat dat gedrag zo medische wijze moet worden gecorrigeerd. Hersenen kunnen hooguit verschillen, maar er hangt nooit een bonje stoornis in het brein. Wat moet tellen als een stoornis, bepalen mensen. ADHD veroorzaakt dus ook geen angst. ADHD is een medische etikettering van de angst. En ADHD uit zich niet in onoplettendheid. ADHD is een medische kijk op onoplettendheid. Het kan een goet idee zijn om eigenschappen als iets voor de dokter te zien, maar als we niet doen alsof de natuur

na weer echt bezig te zijn met het kind. Ook moet er verder gekeken worden naar resultaten, opbrengen en voortgangsniveaus. Het kind dat later bouwvakker wil worden, hoeft niet uit te blinken in grammatica. Toch verwachten we van alle kinderen dezelfde scores, ingeschaafd wat hun achtergrond of culturele verschillen zijn."

Laura stelt een andere aanpak voor: "Er is veel interesse in de Stappend Diagnose methode, maar het financiële aspect verbaast me vaak". Met Stappend Diagnose draagt de zorgverzekering voor het stellen van een diagnose eerst een aantal stappen af. Alleen als er gekeken of het vertoende gedrag een logische reactie is op omstandigheden. Vervolgens wordt het kind een tijd gemonitord, vaak kan de tijd al wel zijn veranderd. Indien de problemen blijven bestaan, kan een interventie vaak alvast bieden. Dit kan in de vorm van een coach of een kortdurende therapie. Als de fouten nog voortduren, wordt het kind doorgewezen naar specialistische hulp

voor een DSM-classificatie en eventueel medicatie. Met deze manier van hulp wordt er echt gekeken naar het kind en zijn of haar omgeving. In plaats van alleen te worden over het vertoende gedrag van een kind.

De opstellers van de DSM hebben de naam maar iemand aan moet, hebben een normaal te zijn. Alles dat hiervan afwijkt, wordt beschreven in de DSM. Een kritische vraag is dan ook of we willen werken aan ons eigen leven of willen wij er alles aan doen om binnen de gestelde norm te passen? Er lijkt veel minder tolerantie te zijn voor mensen die een beetje anders zijn dan de norm.

Trudy: "Er moet gekeken worden naar wat het beste is voor mensen die buiten de norm vallen. Een diagnose geeft ruimte en is vaak een verandering omdat het bepaald gedrag jou kunnen verklaren. Er zitten ook beperkingen aan een diagnose. In foto zie je dat iemand niet binnen de norm valt en dus niet 'lukt' is.

Persoonlijk vind ik dat er niets mis is met variatie in de karakters van mensen. Ver-

schillende karakters en denkwijze is juist waar de economie en het maatschappelijk leven ook veel baait."

De tijd met kenmerken voor ADHD en ADD is ruim gesteld. Kijkend naar het overzicht, kun je je afvragen of we met allemaal in meer of mindere mate last hebben van ADHD of ADD. Hebben we met allemaal - van tijd tot tijd - problemen met onze concentratie als we taken moeten doen die we leuk vinden? En zijn we met allemaal wel eens erg druk als we iets ondernemen dat we erg leuk vinden?

Het gesprek met Trudy en Laura heeft een diepe indruk op mij achtergelaten. Een breed onderzoek naar de eigenschappen en problemen rondom ADHD en ADD zou best wel eens verrassende resultaten kunnen hebben. Maar of het nu een stoornis is of karaktereigenschappen, het blijft dat mijn man en zoon beide zelf veel last ondervinden van hun korte aandachtspanne en van tijd tot tijd 'gek' worden van hun eigen chaos in hun hoofd. ●

'een kind dat later bouwvakker wil worden, hoeft niet uit te blinken in grammatica'